

УДК 349.6 : [346.7 : 622.21] (477)

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УГОД ПРО РОЗПОДІЛ ПРОДУКЦІЇ

Олексій ШУМІЛО,

професор кафедри правового забезпечення господарської діяльності
факультету права та масових комунікацій
Харківського національного університету внутрішніх справ

SUMMARY

In this article the author examines the environmental aspects of agreement on sharing production in Ukraine. The researcher points to legal gaps in the legislation, namely the absence of a legislatively approved list of subsoil areas of special scientific, cultural or natural value that should not be provided for use under the terms of agreement on sharing production. Based on legislative practice it has been stated about the need for classifying the information contained in the text of agreement on sharing production as environmental one and its open access. The legislation has not defined exactly which local public authority should be addressed for considering project documents on the subsoil area that is provided for use.

Key words: agreement on sharing production, subsoil, environmental information, public information, temporary use of subsoil, environmental law, business legal order, temporary user.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено екологічні аспекти угоди про розподіл продукції в Україні. Вказано на юридичні прогалини, що існують у законодавстві, а саме на відсутність Переліку ділянок надр, що становлять особливу наукову, культурну або природно-заповідну цінність і не можуть надаватися в користування на умовах угоди про розподіл продукції, що має бути затверджений законодавцем. На основі аналізу судової практики зроблено висновок про необхідність віднесення інформації щодо тексту угоди про розподіл продукції до екологічної інформації та її відкритість. Під час узгодження проекту угоди про розподіл продукції законодавством не визначається, з яким саме органом місцевого самоврядування має бути узгоджено проектну документацію щодо ділянки надр, яка передається в користування.

Ключові слова: угоди про розподіл продукції, надра, екологічна інформація, публічна інформація, тимчасове користування надрами, екологічне законодавство, господарський правопорядок, тимчасовий користувач.

Постановка проблеми. В Енергетичній стратегії України на період до 2030 р. [1], розкриваючи потенціал видобутку газу й нафти, передбачено створення прозорих і стабільних умов розвідки й видобутку вуглеводнів у нашій державі. Для реалізації цього завдання необхідно розробити й постійно оновлювати довгострокову програму освоєння природних ресурсів України, активізувати розвідку нових родовищ і дорозвідку старих зусиллями державних компаній, збільшити обсяг видачі спеціальних дозволів та укладення угод про розподіл продукції (далі – УРП) до кількості, необхідної для досягнення цільових обсягів видобутку. Разом із тим екологічна безпека можлива лише за умов створення в Україні ефективного механізму дотримання природоохоронних вимог видобувниками вуглеводнів. На жаль, доводиться констатувати, що, незважаючи на численні спроби закріпити ці вимоги на законодавчому рівні, необхідний результат поки що не досягнутий.

Тому й сьогодні з повним правом можна сказати, що еколого-правове регулювання УРП перебуває на етапі становлення. Саме тому, на нашу думку, виникає потреба окреслення перспективних напрямів його розвитку з урахуванням міжнародного досвіду.

Мета та завдання статті. У контексті дослідження інституту УРП з'ясувати особливості дотримання екологічних вимог інвесторами в сучасних умовах, пов'язаних із розробкою родовищ корисних копалин в Україні. Для досягнення поставленої мети ставляться такі завдання: 1) охарактеризувати УРП та визначити його приналежність до певної галузі права; 2) беручи до уваги специфіку УРП, визначити його основні екологічні складові під час реалізації цих угод; 3) виявити прогалини в законодавстві та правозастосуванні щодо екологічних аспектів УРП.

Під час написання статті були застосовані наукові методи спостереження, аналізу, синтезу тощо.

Були вивчені наукові праці таких вітчизняних авторів, як І.М. Жуков, О.І. Коморний, Є.С. Даниленко, а також практика Конституційного Суду України й судової практики із цієї категорії справ. Проаналізовано нормативно-правові акти, що регулюють екологічні аспекти УРП.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи світовий досвід укладання УРП, можна дійти висновку, що концепція розподілу продукції була вперше використана в Болівії на початку 50-х років. Проте УРП як інструмент правового регулювання відносин між державою й інвестором у сфері видобування корисних копалин (зокрема нафти і газу) були застосовані в Індонезії лише в 60-х роках та поступово були визнані провідними міжнародними нафтогазовими компаніями. Відтоді УРП отримали значне поширення в країнах із перехідною економікою. Сьогодні вони активно використовуються під час розробки надр більш ніж у 40 країнах світу. Серед них Ангола, В'єтнам, Лівія, Єгипет, Малайзія, Перу, Сирія, Філіппіни, Екваторіальна Гвінея та інші. В останні роки УРП почали використовувати також у країнах СНД, зокрема в Росії, Казахстані та Азербайджані [2].

Правове регулювання УРП здійснюється нормативно-правовими актами різних галузей права. Насамперед це Конституція України, яка в ст. 13 проголошує, що земля, її надра та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу.

Безпосередньо Кодекс України про надра (далі – КУпН) визначає, що відповідно до ст. 4 надра є виключною власністю українського народу й надаються тільки в користу-

вання. Угоди або дії, які в прямій або прихованій формі порушують право власності українського народу на надра, є недійсними. Окремі повноваження щодо розпорядження надрами законодавством України можуть надаватися відповідним органам виконавчої влади. Разом із тим КУпН у ст. 31 передбачає особливості застосування його норм, якщо законами про користування нафтогазоносними надрами, зокрема законами України «Про газ (метан) вугільних родовищ» [3] та «Про УРП» [4], встановлені інші норми, ніж ті, що передбачені в ньому, то застосовуються норми цих законів.

У пп. «б» п. 15 розд. X Перехідних положень Земельного кодексу України зазначено, що до набрання чинності законом про обіг земель сільськогосподарського призначення, проте не раніше 1 січня 2016 р., не допускається купівля-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок і зміна цільового призначення (використання) земельних ділянок, які перебувають у власності громадян та юридичних осіб для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, земельних ділянок, виділених у naturi (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) для ведення особистого селянського господарства, а також земельних часток (паїв), крім передачі їх у спадщину, обміну земельної ділянки на іншу земельну ділянку відповідно до закону та вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб, а також зміни цільового призначення (використання) земельних ділянок із метою їх надання інвесторам-учасникам УРП для здійснення діяльності за такими угодами. Тобто земельне законодавство дозволяє, як виняток, змінювати цільове призначення (використання) сільськогосподарських земельних ділянок для учасників УРП.

Компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику зі здійснення державного нагляду (контролю) у галузі охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення й охорони природних ресурсів передбачена ст. 202 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [5]. Необхідно зазначити, що вказаний орган державної влади може обмежувати чи зупиняти (тимчасово) діяльність підприємств та об'єктів незалежно від їх підпорядкування й форми власності, якщо їх експлуатація здійснюється з порушенням екологічного законодавства, вимог дозволів на використання природних ресурсів, із перевищенням нормативів гранично допустимих викидів впливу фізичних і біологічних факторів та лімітів скидів забруднюючих речовин. Проте ці повноваження не застосовуються до суб'єктів підприємницької діяльності (інвесторів), що здійснюють свою діяльність на умовах УРП.

Закон України «Про режим іноземного інвестування» в абз. 7 ч. 1 ст. 3 визначає, що іноземні інвестиції можуть здійснюватися у формі господарської (підприємницької) діяльності на підставі УРП. Цим законодавчим актом передбачено в ст. 8 гарантії для іноземного інвестора в разі зміни національного законодавства. Тому до прав та обов'язків сторін, визначених УРП, протягом строку її дії застосовується законодавство України, чинне на момент її укладення. Зазначені гарантії не поширюються на зміни законодавства, що стосуються питань оборони, національної безпеки, забезпечення громадського порядку й охорони довкілля.

Закон України «Про УРП» регулює відносини, що виникають у процесі укладення, виконання та припинення дії УРП, визначає основні правові вимоги до таких угод, а також особливості правовідносин щодо користування надрами на умовах розподілу продукції.

Крім того, окремі положення щодо УРП містяться в Законі України «Про страхування» [6], а саме в ст. 7 передбачено види обов'язкового страхування. До них, відповідно до п. п. 15 та 16 зазначеної статті, віднесено такі:

- страхування цивільної відповідальності інвестора, у тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за УРП, якщо інше не передбачено такою угодою;

- страхування майнових ризиків за УРП у випадках, передбачених Законом України «Про УРП».

Законом України «Про нафту і газ» [7] визначена максимальна площа ділянок, які надаються для геологічного вивчення нафтогазоносних надр, не може перевищувати 500 квадратних кілометрів, для ділянок Чорного моря – 1 000 квадратних кілометрів. Однак на умовах УРП площа ділянок може визначатися Кабінетом Міністрів України.

Отже, правове регулювання УРП здійснюється безпосередньо такими законодавчими актами, що містять екологічні аспекти УРП: Конституція України; КУпН; Земельний кодекс України; закони України: «Про УРП»; «Про охорону навколишнього природного середовища»; «Про нафту і газ»; «Про страхування», Гірничий закон України тощо.

Наведений перелік нормативно-правових актів не дає можливості зробити висновок щодо підпорядкування УРП якійсь окремій галузі права. Ми бачимо сукупність правовідносин, що реалізуються за допомогою норм конституційного, господарського, цивільного, екологічного, гірничого, земельного, міжнародного та інших галузей права.

Проаналізувавши норми з наведених законодавчих актів, можна дійти висновку щодо пріоритетності УРП над іншими договорами, проте вимоги до дотримання інвестором екологічних стандартів мають превалювати над економічними зисками.

Аналізуючи поняття та правову природу УРП, деякі вчені відносять її до договору й визнають його як самостійний вид цивільного договору, який не можна віднести до таких договорів, як концесійний, підряду, про спільну діяльність [8]. Інші вважають, що в УРП поєднуються як публічно-правові, так і приватноправові засади. Таким чином, УРП має комплексну правову природу, поєднує як елементи приватноправового, так і публічно-правового регулювання та має риси організаційно-господарських договорів. Фактично організаційно-господарське зобов'язання являє собою як вертикальні, владні господарські правовідносини, у яких одна сторона – учасник господарських відносин (суб'єкт організаційно-господарських повноважень) у межах своєї господарської компетенції, яка закріплена в законодавстві або в установчих документах, має право вимагати від іншої сторони – суб'єкта господарювання – здійснення певної дії управлінсько-організаційного характеру. Організаційно-господарські зобов'язання суб'єктів можуть виникати з договору та набувати форми договору. У зв'язку із цим необхідно зазначити, що УРП має комплексну правову природу та не є винятково цивільно-правовим, оскільки поєднує приватноправові (горизонтальні) і владні (вертикальні) правовідносини.

Враховуючи наведене, необхідно погодитись із тим, що УРП є специфічним господарським договором, що має риси організаційно-господарських зобов'язань [2].

Умови укладення УРП визначено в ст. 6 Закону України «Про УРП». Такі угоди можуть укладатися щодо окремих ділянок (ділянки) надр, що обмежуються в просторі та координатами, у межах яких знаходяться родовища, частини родовищ корисних копалин загальнодержавного й місцевого значення, включаючи ділянки надр у межах континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України.

На вимогу інвестора та у випадках, коли земельні ділянки, необхідні для виконання укладеної УРП, знаходяться в державній або комунальній власності, ділянки надр (родовища корисних копалин) надаються разом із такими земельними ділянками. У всіх інших випадках держава забезпечує надання на вимогу інвестора земельних ділянок, необхідних для виконання укладеної УРП, у порядку, зазначеному в такій угоді. У разі перебування земельних ділянок, необхідних для використання надр на умовах УРП, у власності фізичних чи юридичних осіб або в комунальній власності набуття права власності на ці земельні ділянки здійснюється державою відповідно до закону, якщо інше не передбачене УРП.

Перелік ділянок надр, що становлять особливу наукову, культурну або природно-заповідну цінність і не можуть надаватися в користування на умовах УРП, мав бути затверджений Верховною Радою України відповідно до абз. 4 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про УРП». Подібна компетенція також віднесена до відання Кабінету Міністрів України в галузі геологічного вивчення, використання й охорони надр відповідно до п. 151 ч. 1 ст. 8 КУпН. Уряду належить право затвердження переліку ділянок надр, що становлять особливу наукову, культурну або природно-заповідну цінність і не можуть надаватися в користування на умовах УРП. Це дублювання було предметом судового розгляду в Конституційному Суді України. Адже ч. 2 ст. 6 Закону України «Про УРП» передбачено, що Перелік ділянок надр (родовищ корисних копалин), які можуть надаватися в користування на умовах, визначених УРП, затверджується Кабінетом Міністрів України, а Верховна Рада України затверджує тільки Перелік ділянок надр, що становлять особливу наукову, культурну або природно-заповідну цінність і не можуть надаватися в користування на умовах УРП. Представники Президента України, Кабінету Міністрів України так само вважають, що зміст положення ч. 3 ст. 6 Закону України «Про УРП» полягає в забороні Кабінету Міністрів України вносити зміни до затвердженого ним відповідно до абз. 1 ч. 2 ст. 6 Переліку ділянок надр (родовищ корисних копалин), які можуть надаватися в користування на умовах, визначених УРП [9].

Законодавець, незважаючи на пряму вимогу Закону України «Про УРП», не затвердив Перелік ділянок надр, що становлять особливу наукову, культурну або природно-заповідну цінність і не можуть надаватися в користування на умовах УРП, що може призвести до надання ділянки надр, яка становить природоохоронну цінність.

Проекти УРП підлягають обов'язковій державній експертизі з фінансових, правових, природоохоронних та інших питань відповідно до законодавства. Однак текст УРП не оприлюднюється. З такою правовою позицією, яка була пов'язана з ненаданням їм текстів УРП та їх проектів, не погодилися громадські організації. Спроба Міжнародної благодійної неурядової організації «Екологія – Право – Людина» [10] отримати такі тексти на підставі положень Закону України «Про доступ до публічної інформації» не мала успіху. Органи державної та місцевої влади відмовлялися в наданні такої інформації, посилаючись на те, що УРП є конфіденційними, жодна зі сторін цих угод не має права розголошувати їх третім особам.

В ухвалі Київського апеляційного адміністративного суду [11] зазначено, що обов'язок Кабінету Міністрів України чи іншого органу державної влади щодо опублікування або оприлюднення інформації про розробку проекту тексту й підписання УРП чинним законодавством не передбачено.

Згідно із ч. 2 ст. 7 Закону України «Про доступ до публічної інформації» розпорядники інформації, які володіють конфіденційною інформацією, можуть поширювати її лише за згодою осіб, які обмежили доступ до цієї інформації. Оскільки згоди на поширення конфіденційної інформації, що стосується УРП, Кабінет Міністрів України не давав, то підстави для її надання третім особам були відсутні. Аналогічну позицію було викладено в постанові Донецького окружного адміністративного суду [12]. Таким чином, суди підтвердили, що умови УРП є конфіденційними й не підлягають розголошенню третім особам [13].

Разом із тим у зв'язку з тимчасовою втратою інвестором інтересу до ділянок надр і суди почали визнавати порушення прав запитувачів на доступ до документів, що стосуються УРП. Так, своєю постановою [14] Львівський апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції й визнав незаконною відмову Держгеонадр України надати Міжнародній благодійній неурядовій організації «Екологія – Право – Людина» копію спеціального дозволу на користування надрами, що був виданий компанії «Шелл Експлорейшн енд Продакшн Юкрейн Інвестмент (ІV) Б.В.» на виконання угоди в рамках ділянки Юзівська.

Суд першої інстанції погодився з порушенням законодавства про доступ до публічної інформації Держгеонадр України й зобов'язав відповідача надати Міжнародній благодійній неурядовій організації «Екологія – Право – Людина» копію спеціального дозволу на користування надрами, виданого компанії «Шеврон Юкрейн Б.В.» на розробку Олеської площі. Суд не визнав приналежність запитуваного документа до службової чи конфіденційної інформації й підтвердив відкритість такого документа [15].

Міжнародна благодійна неурядова організація «Екологія – Право – Людина» намагається довести відкритість УРП через міжнародні інституції й нині на розгляді Комітету з дотримання Оргуської конвенції [16] перебуває справа, яка стосується України. Вона пов'язана з порушенням вимог ст. ст. 3–4, 6, 9 Оргуської конвенції в ході проведення переговорів і набрання чинності УРП у 2013 р. [17].

Проект УРП має бути узгоджений з органом місцевого самоврядування, на території якого розташована ділянка надр, що відповідно до угоди передається в користування.

Які саме органи місцевого самоврядування мають узгоджувати проект УРП, стало предметом судових спорів. Так, представники громадського об'єднання «Донецький екологічний рух», Всеукраїнської екологічної громадської організації «МАМА-86» [18] вважали, що такими органами повинні бути міські та сільські ради, на території яких розташовані ділянки надр, що передаються в користування інвестору, і цим обґрунтовували незаконність відповідних рішень про погодження, прийнятих обласними радами.

Суди ці аргументи відкинули, вказавши на положення ст. 91 КУпН, згідно з якою до компетенції обласних, Київської та Севастопольської місцевих рад у сфері регулювання гірничих відносин належить, зокрема, погодження клопотань про надання надр у користування з метою геологічного вивчення й розробки джерел корисних копалин загальнодержавного значення. На підставі цієї норми Харківський апеляційний адміністративний суд у своїй ухвалі [19] і Донецький апеляційний адміністративний суд у відповідній ухвалі [20] дійшли висновку, що погоджувати УРП, яка видобуватиметься в межах ділянки, розташованої на території Харківської та Донецької областей, повинні, відповідно, Харківська та Донецька обласні ради. Тобто саме обласні ради мають узгоджувати проект УРП [13].

Кабінет Міністрів України здійснює контроль, у тому числі й екологічний, за виконанням УРП із боку держави. Не рідше одного разу на п'ять років Кабінет Міністрів України за участю уповноваженого центрального органу виконавчої влади повинен організувати та провести комплексну перевірку виконання умов, передбачених УРП. Під час виявлення істотних порушень умов, передбачених такою угодою, Кабінет Міністрів України має право звернутися до суду (чи іншого передбаченого угодою органу вирішення спорів) із вимогою про дострокове розірвання угоди з відшкодуванням збитків з одночасним зупиненням або без зупинення виконання робіт, передбачених УРП. На нашу думку, результати вищезазначеної перевірки мають бути оприлюднені та доведені до громадськості, щоб унеможливити забруднення довкілля в результаті виконання УРП.

Таким чином, зацікавленою громадськістю було заявлено такі позови щодо екологічних аспектів УРП:

1) позов Міжнародної благодійної організації «Екологія – Право – Людина» до Кабінету Міністрів України про визнання протиправними дій Кабінету Міністрів України з обмеження доступу громадськості до публічної інформації шляхом віднесення такої інформації до конфіденційної під час укладення Угоди про розподіл вуглеводнів, які видобуваються в межах ділянки Юзівська, між державою Україна та компанією «Шелл Експлорейшн енд Продакшн Юкрейн Інвестментс (ІV) Б.В.» і Товариством з обмеженою відповідальністю «Надра Юзівська»;

2) позов Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина» до Кабінету Міністрів України, Державної служби геології та надр України про визнання протиправною бездіяльності, що полягала в непроведенні державної екологічної експертизи проекту угоди про розподіл вуглеводнів щодо ділянки Юзівська;

3) позов Міжнародної благодійної організації «Екологія – Право – Людина» до Державної служби геології та надр України про визнання протиправним та скасування пункту 5.4 Переліку відомостей Державної служби геології та надр України, які містять службову інформацію, що є власністю держави, якій надається гриф «Для службового користування», у редакції, затвердженій наказом Державної служби геології та надр України від 20 березня 2013 р. № 140 «Про організацію роботи зі службовою інформацією» (щодо угоди про розподіл вуглеводнів на ділянці Юзівська).

4) позов громадського об'єднання «Донецький екологічний рух», Всеукраїнської екологічної громадської організації «МАМА-86» до органів самоврядування, які повинні узгоджувати проекти УРП. На їх думку, це мають бути міські та сільські ради, на території яких розташовані ділянки надр, що передаються в користування інвестору, і цим вони обґрунтували незаконність відповідних рішень про погодження, прийнятих обласними радами.

Висновки. Підсумовуючи, необхідно вказати на значні прогалини в еколого-правовому регулюванні УРП. Верховній Раді Україні потрібно виконати вимоги законодавства та затвердити Перелік ділянок надр, що становлять особливу наукову, культурну або природно-заповідну цінність і не можуть надаватися в користування на умовах УРП, що унеможливить надання для розробки особливо цінних ділянок надр. Правовий механізм регулювання охорони та використання навколишнього природного середовища передбачає публічність і

відкритість екологічної інформації. До такої має бути віднесена й інформація про текст УРП, що має обов'язково оприлюднюватися. Це дозволить раціонально використовувати й охороняти природні об'єкти та зберегти їх для майбутніх поколінь.

Список використаної літератури:

1. Енергетична стратегія України на період до 2030 р. : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 1071 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0002120-13>.

2. Жуков І.М. Угоди про розподіл продукції: актуальні питання / І.М. Жуков // Порівняльно-аналітичне право : електрон. фахове наук. видання. – 2013. – № 4. – С. 307–311. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pap.in.ua/4/11/Zhukov%20I.M.pdf>.

3. Про газ (метан) вугільних родовищ : Закон України від 21 травня 2009 р. № 1392-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 40. – Ст. 578.

4. Про угоди про розподіл продукції : Закон України від 14 вересня 1999 р. № 1039-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 44. – Ст. 391.

5. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

6. Про страхування : Закон України від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – Ст. 78.

7. Про нафту і газ : Закон України від 12 липня 2001 р. № 2665-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 50. – Ст. 262.

8. Коморний О.І. Договір про розподіл продукції: цивільно-правові аспекти : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / О.І. Коморний ; НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2006. – 20 с.

9. У справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) ч. 1 ст. 5, ч. 3 ст. 6, ст. 32 Закону України «Про угоди про розподіл продукції» (справа про угоди про розподіл продукції) : Рішення Конституційного Суду України від 6 грудня 2001 р. № 17-рп/2001 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 50. – Ст. 2239.

10. Офіційний сайт Міжнародної благодійної неурядової організації «Екологія-Право-Людина» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://epl.org.ua>.

11. Ухвала Київського апеляційного адміністративного суду від 10 жовтня 2013 р. № 826/7499/13-а [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.unecsc.org/fileadmin/DAM/env/pp/compliance/Pre-admissibility_communications/PRE-ACCC-C-2015-118_Ukraine/Add.31.pdf.

12. Постанова Донецького окружного адміністративного суду від 19 серпня 2013 р. № 805/6592/13-а [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pravoscope.com/act-postanova-805-6592-13-a-chekmenov-g-a-19-08-2013-spravi-zi-sporiv-z-privodu-zabezpechennya-realizaci-s>.

13. Даниленко Є.С. Судова практика, пов'язана з угодами про розподіл продукції / Є.С. Даниленко // Юрист & Закон. – 2013. – № 63.

14. Постанова Львівського апеляційного адміністративного суду від 11 лютого 2015 р. № 876/14017/13.

15. Постанова Львівського окружного адміністративного суду від 20 травня 2015 р. № 813/201/15.

16. Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля: Конвенція ООН від 25 червня 1998 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 33. – Ст. 1191.

17. Про недотримання Україною зобов'язань за Конвенцією про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля : Комюніке МБО «Екологія-Право-Людина» від 18 листопада 2014 р. № ACCC/C/2014/118 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/compliance/Pre-admissibility_communications/PRE-ACCC-C-2015-118_Ukraine/Communication_Ukraine_EPL_18.11.2014.pdf.

18. Офіційний сайт Всеукраїнської екологічної громадської організації «МАМА-86» [Електронний ре-

сурс]. – Режим доступу : <http://www.mama-86.org.ua>.

19. Ухвала Харківського апеляційного адміністративного суду від 24 вересня 2013 р. № 820/3691/13-а [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pravoscope.com/act-uxvala-sudu-820-3691-13-a-p-yanova-ya-v-01-10-2013-neviznachenno-s>.

20. Ухвала Донецького апеляційного адміністративного суду від 17 квітня 2013 р. за № 805/2096/13-а [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pravoscope.com/act-uxvala-sudu-805-2096-13-a-gorbatyuk-s-a-11-06-2015-spravi-zi-sporiv-z-privodu-oxoroni-navkolishnogo--s>.

